

علت تفاوت‌های فردی چیست و چرا شخصیت افراد باهم متفاوت است؟

Mentazer Mentazer

مکتسبات نفس یعنی چه و علت تفاوت‌های فردی انسانها چیست؟

همان‌طور که می‌دانیم ما انسان ویژگی‌های شخصیتی و خصوصیات اخلاقی متفاوتی داریم، اما علت تفاوت‌های فردی ما چیست؟ هر یک از ما دارای نقاط قوت و نقاط ضعف فراوانی در وجود خود هستیم که مجموعه آن‌ها شاکله شخصیتی و اخلاقی ما را تشکیل می‌دهد، به‌طور مثال عده‌ای از افراد زودرنج و حساسند، تا برخورد ناشایست و رفتار توهین‌آمیزی از کسی ببینند، دل‌خور می‌شوند و درصدد انتقام‌جویی و تلافی برمی‌آیند. اما عده‌ای دیگر، بزرگ‌منش و باگذشتند و بدون آن‌که کینه‌ای به دل بگیرند، اشتباهات دیگران را می‌بخشند و به آن‌ها فرصت جبران می‌دهند. بعضی‌ها بخیل و خسیس‌اند و به اصطلاح آب از دست‌شان نمی‌چکد! اما بعضی دیگر بخشنده و کریمند و دارای‌های خود را بدون توقع و چشم داشت در اختیار بقیه می‌گذارند. برخی اشخاص در اوج مشکلات هم که باشند، رابطه عاشقانه‌شان با خدا سر سوزنی خدشه‌دار نمی‌شود، اما برخی دیگر به محض این‌که کوچک‌ترین مشکلی سر راه‌شان قرار بگیرد، لب به شکایت باز می‌کنند و به زمین و زمان بد می‌گویند. بعضی‌ها در برخورد با حق به‌راحتی و با آغوش باز آن‌را می‌پذیرند و برخی دیگر با وجودی‌که حق را تشخیص می‌دهند، اما آن‌را زیر پا می‌گذارند و ...

Mentazer Mentazer

- علت تفاوت‌های فردی و شخصیتی ما انسان‌ها چیست؟
- با وجود یکسان بودن فطرت و ساختار نفس در همه ما چرا کنش‌ها و رفتارهای مان تا این اندازه متفاوت است؟
- قانون کسب چیست و مکتسبات نفس چگونه بر شخصیت ما اثر می‌گذارند؟

Mentazer Mentazer

در درس قبلی تا حدودی با مفهوم کسب آشنا شدیم و دانستیم که همه انتخاب‌ها، ارتباطات، رفتار و افکار ما جزئی از اعمال ما هستند و هر کدامشان چیزی را در نفس ما ذخیره می‌کنند. در نهایت ساختار نهایی نفس ما را همین مکتسبات و دارایی‌هایی که از راه اعمال کسب کرده‌ایم، تشکیل می‌دهد. درس حاضر هم ادامه همان مفاهیم است.

در این درس درباره علت تفاوت‌های فردی اشخاص با هم و ارتباط این تفاوت‌ها با مکتسبات هر فرد صحبت می‌کنیم. در واقع در این درس علاوه بر این که علت تفاوت‌های فردی و شخصیتی افراد را متوجه می‌شویم، ریشه خصوصیات اخلاقی خوب یا بد را هم در وجود خودمان و دیگران پیدا می‌کنیم. ریشه خصوصیات اخلاقی که پیدا شود، اصلاح آن‌ها هم آسان‌تر می‌شود. پس مفهوم کسب یک مفهوم تئوری و غیرکاربردی نیست، این مفهوم کمک بسیار زیادی به خودشناسی و خودسازی می‌کند.

کسب چیست و چگونه منجر به شکل‌گیری صفات اخلاقی می‌شود؟

روزهای اول مدرسه را به‌خاطر دارید؟ یادتان هست برای یادگیری حروف الفبا چه قدر وقت می‌گذاشتیم و زحمت می‌کشیدیم؟ گاهی برای چندین روز متوالی فقط نوشتن یک حرف را تمرین می‌کردیم. گاهی حروفی که می‌نوشتیم بدخط، یا بزرگ و کوچک می‌شد و مجبور بودیم پاکشان کنیم و از سر بنویسیم. بالأخره ماه‌ها طول کشید تا توانایی نوشتن الفبا را کسب کنیم. اما اکنون توانایی خواندن و نوشتن الفبا، جزئی از وجود ما و یکی از مکتسبات و دارایی‌های ذهنی ماست و کسی نمی‌تواند این دارایی را از ما جدا کند.

کسب یک کمال یا دارایی احتیاج به تمرین و تکرار دارد و این موضوع در مورد همه کمالات صدق می‌کند، مثلاً قهرمانان وزنه‌برداری که وزنه‌های چند صد کیلویی را بلند می‌کنند، از ابتدا این توانایی را نداشتند و به مرور آن را کسب کردند. صدای زیبا و فرح‌بخشی که از یک قطعه موسیقی به گوش می‌رسد، نتیجه مدت‌ها تمرین است و نوازندگان بر اثر تکرار این مهارت را کسب کرده‌اند. یک مترجم که با سرعت بالا متون سنگین را به زبان‌های دیگر ترجمه می‌کند، یک شبه به این نقطه

نرسیده؛ بلکه سال‌ها تلاش و ممارست کرده تا این توانایی را کسب کند و... با توجه به این مثال‌ها می‌توانیم مفهوم کسب را این‌گونه تعریف کنیم که؛

کسب، یک دارایی است که در نتیجه تکرار مداوم اعمال به دست می‌آید و در نهایت منجر به بروز یک اسم یا صفت در اشخاص می‌شود.

با توجه به این تعریف کسی را که یک بار به‌طور اتفاقی تویی را وارد دروازه کرده فوتبالیست نمی‌نامیم. هم‌چنین فردی را که با فشار دادن دکمه‌های پیانو تصادفی چند نت هماهنگ را به صدا درآورده نوازنده نمی‌دانیم. نامیدن یک فرد به اسم فوتبالیست یا نوازنده زمانی صورت می‌گیرد که او این صفات را کسب و مال خود کرده باشد. در زمینه صفات اخلاقی هم همین‌طور است. کسی که تعداد انگشت‌شماری از صبح‌ها زود بیدار شده سحرخیز نیست. کسی که گاه‌گذاری و آن‌هم به‌زور لبخند روی صورتش نقش می‌بندد خوش‌رو نیست. کسی که به تعداد محدودی در طول عمرش مجبور به دروغ‌گویی شده دروغ‌گو نیست و... پس هر عمل خوب یا بدی تبدیل به کسب نمی‌شود؛ عملی تبدیل به کسب می‌شود، که اولاً از روی رغبت و میل انجام شده باشد و ثانیاً در اثر تکرار و استمرار در نفس نهادینه شده باشد.

علت تفاوت‌های فردی و رابطه آن با کسب

با توجه به نکاتی که گفتیم، احتمالاً خودتان علت تفاوت‌های فردی و شخصیتی افراد را متوجه شده‌اید. علت تفاوت‌های فردی انسانها تفاوت در مکتسبات آن‌هاست. هیچ چیزی در عالم بی‌اثر و خنثی نیست، هر چیزی که ما با آن در ارتباطیم، از وسایل زندگی، لباس و خوراکی‌مان گرفته تا افراد دور و برمان، صحنه‌هایی که می‌بینیم، صداهایی که می‌شنویم، احساساتی که تجربه می‌کنیم و حتی کلماتی که بر زبان می‌آوریم، همه و همه باردار و اثرگذارند و تأثیراتی مثبت یا منفی بر نفس ما دارند.

اگر معاشرت و همنشینی ما با هر شخص یا پدیده‌ای تداوم و استمرار پیدا کند، نفس ما آثار مثبت یا منفی این همنشینی را جذب می‌کند و این آثار به مرور در نفس ماندگار یا به‌عبارتی، با نفس متحد می‌شوند. در نتیجه، هر آن‌چه که ما امروز هستیم،

شاد یا غمگین، دست‌ودل‌باز یا خسیس، صبور یا عجول، ترسو یا شجاع، دین‌دار یا بی‌دین، مقرب خدا یا دور از خدا و... همه و همه محصول کسب‌های ما در گذشته است.

ما گروگان کسب‌های مان هستیم و این کسب‌ها هستند که باطن ما و ساختمان نفس یا روح ما را شکل می‌دهند. در آخرت نیز هر کدام از ما با کسب‌هایمان که برخاسته از اعمال مان هستند، محشور می‌شویم. نکته جالب‌تر این که کسب‌های ما تنها محدود به دوران کودکی و بزرگسالی نیست؛ ما حتی در دوران جنینی هم، در حال کسب آثار مختلف از جهان اطراف مان هستیم و نتایج این کسب‌ها پس از تولد خودش را نشان می‌دهد. به همین دلیل در اسلام دستورات فراوانی در باب شرایط انعقاد نطفه، حلال و طاهر بودن غذای مادر، دوری کردن مادر از محیط‌های تنش‌زا و گناه‌آلود و... وجود دارد و هر مادری که می‌خواهد فرزندی سالم و صالح به دنیا بیاورد، موظف است خط قرمزهایی را که اسلام در این زمینه تعیین کرده، رعایت کند.

در این درس علت تفاوت‌های فردی و شخصیتی افراد را بررسی کردیم و به برخی سؤالات در این مورد پاسخ دادیم. اما سؤالات زیادی هم ایجاد شد و بی‌جواب ماند. مثلاً این‌که:

- رغبت و میل ما در انجام یک عمل چگونه بر کسب یا عدم کسب آن اثر می‌گذارد؟
- ما گروگان کسب‌های مان هستیم یعنی چه؟
- از کجا می‌توانیم بفهمیم که تا این لحظه از عمرمان چه چیزهایی کسب کرده‌ایم؟
- آیا کسب‌های ما قابل اصلاح است؟ آیا می‌توانیم کسب‌های ناسالم را اصلاح و کسب‌های سالم و جدیدی را جایگزین آن‌ها کنیم؟

در درس آینده و درس‌های بعدی به مرور به این سوالات پاسخ می‌دهیم. اما پیش از آن از شما دعوت می‌کنیم با اتکا به دانشی که تا این جا کسب کرده‌اید و با اندیشیدن به پاسخ این سوالات کمی ذهن خود را به چالش بکشید! لطفاً پاسخ‌هایی را که به ذهن تان می‌رسد، برای ما هم بنویسید.

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer